«О борьбе с коррупцией» брошюра
Агентство Республики Казахстан по статистике. Астана, 2010 - 16 стр.

Предисловие

Настоящее издание подготовлено в соответствии с пунктом 51 Плана мероприятий по реализации Государственной программы борьбы с коррупцией на 2006-2010 годы, утвержденной Постановлением Республики Казахстан от 9 февраля 2006 года №96.

В брошюре в краткой форме представлена информация о реализации мероприятий в области борьбы с коррупцией. Брошюра предназначена для широкой общественности, в том числе субъектов малого и среднего предпринимательства.

16 апреля 2010 года вступили в силу законы Республики Казахстан от 19 марта 2010 года «О государственной статистике» и «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственной статистики и налогообложения».

Данные Законы направлены на:

- использование административных данных при производстве статистической информации в полной мере;

- закрепление гарантий конфиденциальности первичной статистической информации, усиление ответственности должностных лиц за несоблюдение конфиденциальности;

- невмешательство государственных органов и их должностных лиц в работу органов статистики и деятельность респондентов по предоставлению первичных статистических данных;

- усиление координации со стороны Агентства Республики Казахстан по статистике (далее – Агентства) от 19 марта 2010 года за деятельностью всех государственных органов в области формирования официальной статистической информации.

Основной целью закона Республики Казахстан «О государственной статистике» (далее – Закон) является создание правовых основ государственной политики в области государственной статистики.

Закон соответствует основополагающим принципам официальной статистики в регионе Европейской экономической комиссии Организации Объединенных Наций.

В Законе с целью предупреждения разночтений в правоприменительной практике предусмотрены нормы, раскрывающие содержание домашнего хозяйства, и определяющие реализацию похозяйственного учета – процесса формирования административных данных по домашним хозяйствам.

Были внесены изменения и дополнения в статьи 381

(381-2), 383, 384 (384-1) Кодекса Республики Казахстан об административных правонарушениях, так как статьей 16 Закона предусмотрены обязанность административных источников представлять в уполномоченный орган административных данных на безвозмездной основе в порядке, установленном уполномоченным органом и согласование с уполномоченным органом форм, предназначенных для сбора административных данных. В частности за утрату, продажу, передачу или иное незаконное разглашение первичных статистических данных, статистической информации или баз данных, позволяющих идентифицировать респондента, предусмотрена административная и уголовная ответственность (статья 383 КоАП РК, статья 200 УК РК).

В целях реализации вышеуказанных законов, Агентством были разработаны и зарегистрированы в Министерстве юстиции Республики Казахстан подзаконные нормативные правовые акты, такие как:

1) «Правила представления респондентами первичных статистических данных»;

2) «Статистическая методология по ведению похозяйственного учета и форм организации ведения регистрационных записей»;

3) «Правила представления административных данных административными источниками на безвозмездной основе»;

4) «Правила участия органов государственной статистики в разработке и формировании статистической методологии»;

5) «Правила утверждения статистических форм для проведения общегосударственных и ведомственных статистических наблюдений, инструкции по их заполнению»;

6) «Правила о предоставлении на безвозмездной основе статистической информации, не предусмотренной графиком распространения официальной статисти-

ческой информации и разработанной на основании первичных статистических данных, представляемых респондентами в соответствии с графиком представления респондентами первичных статистических данных»;

7) «Правила предоставления и использования в научных целях баз данных в деидентифицированном виде».

Все подзаконные нормативные правовые акты размещены на сайте Агентства

Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственной статистики и налогообложения» является сопутствующим законом. Данный закон предусматривает приведение терминологии в законодательных актах Республики Казахстан в соответствие с Законом.

Изменения внесены в 105 законодательных актов Республики Казахстан для уточнения определений, приведения норм, затрагивающих компетенцию государственных органов, в соответствие с терминологией и концепцией Закона, обеспечения доступа уполномоченного органа к данным административных источников. В рамках работы по взаимодействию со Всемирным Банком, проводимой по присвоению рейтинга по уровню благоприятности ведения бизнеса в Республике Казахстан (Doing business), в ряд законов внесены изменения, предусматривающие бездокументарную форму регистрации в уполномоченном органе в области государственной статистики, то есть **отменена статистическая карточка**. Соответственно, из законодательных актов исключены нормы, предусматривающие обязательное представление субъектами предпринимательства **статистической карточки** наряду с учредительными документами.

«Обеспечение гарантий конфиденциальности и защиты представляемых административных данных на основе статистического бизнес регистра»

Статьей 8 Закона закреплены нормы по обеспечению гарантий конфиденциальности и защиты представляемых данных (имеются ввиду первичные статистические данные, представленные респондентами при проведении статистических наблюдений, и данные, полученные из административных источников о конкретном физическом или юридическом лице).

В соответствии с пунктом 2 статьи 8 Закона, использование первичных статистических данных государственными органами и Национальным Банком Республики Казахстан в отношении респондента, в том числе при осуществлении ими контрольных и надзорных функций, не допускается. В соответствии с пунктом 5 данной статьи, статистическая информация и базы данных, позволяющие прямо или косвенно установить респондента или определить первичные статистические данные о нем, являются конфиденциальными и могут распространяться только при наличии согласия респондента, за исключением неконфедициальных сведений, к которым относятся:

1) фамилия, имя, отчество (при его наличии) индивидуального предпринимателя или наименования юридического лица;

2) вид экономической деятельности по общему классификатору видов экономической деятельности;

3) код по общему классификатору предприятий и организаций;

4) бизнес-индентификационный код;

5) код по классификатору административно-территориальных объектов;

6) код по классификатору размерности предприятий по численности занятых.

В соответствии с пунктами 8, 9, 10 статьи 10 Закона Республики Казахстан «О частном предпринимательстве», любая информация о субъекте частного предпринимательства, полученная государственным органом в ходе реализации возложенных на него функций, не подлежит разглашению и распространению, за исключением случаев передачи информации другому государственному органу в соответствии с законами Республики Казахстан. Правоохранительные органы вправе запрашивать и получать необходимую информацию, в том числе составляющую коммерческую тайну, как от субъекта частного предпринимательства, так и от государственных органов, обладающих этой информацией, на основании санкции прокурора, постановления следственных органов о возбуждении уголовного дела либо на основании постановления суда. Информация, составляющая коммерческую и иную охраняемую законом тайну, не может быть разглашена без согласия субъекта частного предпринимательства, за исключением информации, по которой имеется вступившее в законную силу решение суда.

В соответствии с пунктом 2 статьи 125 Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан, орган, ведущий уголовный процесс, по собственной инициативе вправе по находящемуся в его производстве уголовному делу требовать с соблюдением установленного законодательными актами Республики Казахстан порядка к разглашению сведений, составляющих коммерческую, банковскую и иную охраняемую законом тайну, от организаций, их руководителей, должностных лиц, граждан.

Нормы по обеспечению конфиденциальности административных данных закреплены в Приказе Председателя Агентства от 14 июля 2010 года №183, утвердивший Правила представления административных данных административными источниками.

В пунктах 14 и 15 вышеуказанных Правил закреплено:

- административные данные подлежат распространению только в виде сводной (в агрегированном виде) статистической информации;

- административные данные не передаются другим юридическим и физическим лицам включая государственные органы и Национальный банк.

Из вышеуказанных норм следует, что предоставление первичных статистических данных органами государственной статистики возможно только в следующих случаях:

1. На основании санкции прокурора, постановления следственных органов о возбуждении уголовного дела либо на основании постановления суда;

2. При наличии согласия респондента на распространение статистической информации и базы данных, позволяющие прямо или косвенно установить респондента или определить первичные статистические данные о нем.

До принятия Закона информацию на основе статистического бизнес регистра, сведения по юридическим лицам, представлялись как по классификационным признакам, идентифицирующим предприятия, так и по регистрации, адресной части, контактным данным и другим показателям.

В соответствии с нормами статьи 8 Закона, перечень сведений, представляемых из статистического бизнес регистра ограничен.

Теперь из статистического бизнес регистра в общеустановленном порядке можно получать информацию по юридическим лицам только в разрезе идентификационных и других системно учетных кодов (в частности, коды БИН, ОКПО, КАТО, ОКЭД и КРП). Ограниченный перечень информации вместе с тем является достаточным для респондента, чтобы определить перечень необходимых статистических форм, согласно которым респон-

денту требуется отчитываться в уполномоченный орган.

В соответствии с Законом отменяется существовавшая практика использования государственными органами и другими пользователями информации, полученной из статистического бизнес регистра, в качестве подтверждения или опровержения свойств и (или) характеристик предприятий. В частности, сведения из статистических регистров, рассматривались в судебных разбирательствах в качестве доказательной базы. Специалистам приходилось доказывать, что данные статистических регистров используются только в статистических целях, а уполномоченный орган не является контролирующим и (или) надзорным органом и не обязан нести ответственность за сведения, представляемые респондентами.

Теперь, в соответствии с пунктом 3 статьи 23 Закона, статистические регистры ведутся только в статистических целях и не могут быть использованы для официального подтверждения свойств и (или) количественных характеристик объектов статистического наблюдения, содержащихся в регистрах.

Таким образом, статистические регистры в рамках введения нового Закона представляют собой инструмент для организации и координации статистических наблюдений, инструмент привлечения данных из административных источников.

Сведения содержащие неконфиденциальную информацию по каждому юридическому лицу представлены на официальном сайте Агентства (www.stat.gov.kz в разделе «Бизес регистры», подраздел «Статистический бизнес регистр»). Данная информация обновляется на сайте еженедельно.

Заңға сәйкес статистикалық бизнес тіркелімінен алынған ақпаратты кәсіпорынның қасиеттері мен (немесе) сипаттамасын растау немесе жоққа шығару үшін мемлекеттік органдардың және басқа да пайдаланушылармен пайдаланудың қолданыстағы тәжірибесі тоқтатылды. Атап айтқанда, статистикалық тіркелімнен алынған мәліметтер сот ісі қаралғанда дәлелдеуші база ретінде қарастырылды. Мамандарға статистикалық тіркелім деректері тек статистикалық мақсатта қолданылып, ал өкілетті орган бақылаушы және (немесе) қадағалайтын орган болып табылмайтындығы және респонденттер ұсынатын мәліметтерге жауапкершілік тартуға міндетті еместігін дәлелдеуге тура келетін.

Енді, Заңның 23 бабының 3 тармағына сәйкес статистикалық тіркелім тек статистикалық мақсатта ғана жүргізіледі және тіркелімде қамтылған статистикалық бақылау объектілерінің қасиеттері мен (немесе) сандық сипаттамасын ресми растау немесе жоққа шығару үшін пайдалануға тыйым салынған.

Осылайша, жаңа Заңды енгізу аясында статистикалық тіркелім статистикалық бақылауды ұйымдастыру және үйлестіру құралы, әкімшілік көздерден деректерді тарту құралы болып табылады.

Әр заңды тұлға бойынша құпия емес ақпаратты қамтитын мәліметтер Агенттіктің ресми сайтында (www.stat.gov.kz «Бизнес тіркелімі»/«Статистикалық бизнес-тіркелім») берілген. Берілген ақпарат сайтта апта сайын жаңартылады.

- әкімшілік деректер тек жиынтық статистикалық ақпарат түрінде (шоғырланған күйде) таратылады;

- әкімшілік деректер мемлекеттік органдар мен Ұлттық банкіні қосқанда басқа заңды және жеке тұлғаларға берілмейді.

Жоғарыда көрсетілген нормадан мемлекеттік статистика органдарымен бастапқы статистикалық деректерді ұсыну тек келесі жағдайларда ғана мүмкін болатыны шығады:

1. Прокурордың рұқсаты негізінде, қылмыстық іс қозғалту жөніндегі тергеу органдарының қаулысы немесе сот қаулысының негізінде;

2. Респондентті тікелей немесе жанама анықтауға немесе ол туралы бастапқы статистикалық деректерді анықтауға мүмкіндік беретін статистикалық ақпаратты және деректер базасын таратуға респонденттің рұқсаты болған жағдайда.

Заңды қабылдау алдында статистикалық бизнес тіркелімі негізіндегі ақпарат, заңды тұлғалар туралы мәліметтер кәсіпорынды анықтайтын жіктеуіш белгілері бойынша да, тіркелім, мекен-жай бөлігі, байланыс деректері және басқа да көрсеткіштер бойынша да ұсынылатын.

Заңның 8 бабының нормаларына сәйкес статистикалық бизнес тіркелімінен ұсынылатын мәліметтер тізімі шектеулі.

Енді статистикалық бизнес тіркелімінен жалпы қабылданған тәртіп бойынша заңды тұлғалар жөнінде ақпаратты тек идентификациялық және басқа да жүйелі тіркелу кодтары бөлінісінде (атап айтқанда, БИН; КҰЖЖ, ӘАОЖ, ЭҚЖЖ және КӨС) ғана алуға болады. Сонымен бірге, ақпараттың шектеулі тізімі респондент үшін қажетті статистикалық нысандардың тізімін анықтау үшін жеткілікті болып табылады, соған сәйкес респондент уәкілетті органға есеп беруі қажет.

Қазақстан Республикасының «Жеке кәсіпкерлік туралы» Заңының 10 бабы 8,9,10 тармақтарына сәйкес мемлекеттік орган оған жүктелген қызметтерді іске асыру барысында жеке кәсіпкер туралы алынған кез-келген ақпаратты, Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес ақпаратты басқа мемлекеттік органға беру жағдайын қоспағанда, жария етуге және таратуға тыйым салынған. Құқық қорғау органдары қажетті ақпаратты, сонымен бірге коммерциялық құпияны құрайтын ақпаратты жеке кәсіпкерлік субъектісінен де, осы ақпаратқа ие мемлекеттік органдардан да прокурордың рұқсатымен, қылмыстық іс қозғалту жөніндегі тергеу органдарының қаулысы немесе сот қаулысының негізінде сұрауға және алуға құқылы. Коммерциялық немесе заңмен қорғалатын басқа да құпияны құрайтын ақпаратты, заңдық күшіне енген соттың шешімі бар ақпаратты қоспағанда, жеке кәсіпкерлік субъектісінің келісімінсіз жария етуге болмайды.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процессуалдық кодекстің 125 бабының 2 тармағына сәйкес қылмыс-тық істі жүргізуші орган өз бастамасымен оның өндірісіндегі қылмыстық іс бойынша Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерімен бекітілген тәртіпті сақтай отырып ұйымдардан, олардың басшыларынан, лауазымдық тұлғалардан, азаматтардан коммерциялық, банктің немесе заңмен қорғалатын басқа да құпияны құрайтын мәліметтерді жария етуді талап етуге құқылы.

Әкімшілік деректердің құпиялылығын қамтамасыз ету бойынша нормалар Әкімшілік дереккөздерден алынған әкімшілік деректерді ұсыну ережелері Агенттік Төрағасының 2010 жылғы 14 шілдедегі №183 бұйрығымен бекітілген.

Жоғарыда аталған Ереженің 14 және 15 тармағында келесі бекітілген:

«Статистикалық бизнес тіркелімі негізінде ұсынылатын әкімшілік деректер құпиялылығының кепілдемесін және қорғауды қамтамасыз ету»

Заңның 8 бабымен ұсынылатын деректер құпиялылығының кепілдемесін және қорғауды қамтамасыз ету бойынша нормалар бекітілген (бұл жерде статистикалық байқау жүргізу барысында респонденттер ұсынған бастапқы статистикалық деректер, және нақты жеке және заңды тұлға туралы әкімшілік дереккөздерден алынған деректер жайлы айтылған).

Заңның 8 бабы 2 тармағына сәйкес, мемлекеттік органдар мен Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бастапқы статистикалық деректерді респондентке қатысты пайдалануы, оның ішінде олар бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыру барысында, жол берілмейді. Осы баптың 5 тармағына сәйкес, респондентті тікелей немесе астыртын белгілеуге немесе ол туралы бастапқы статистикалық деректерді анықтауға статистикалық ақпарат және деректер базасы құпия болып табылады және респонденттің келісімі болса ғана жариялана алады, құпия емес мәліметтерді қоспағанда, оларға жататындар:

1) жеке кәсіпкердің тегі, аты-жөні (егер болса) немесе заңды тұлғаның атауы;

2) экономикалық қызмет түрлерінің жалпы сыныптауышы бойынша экономикалық қызмет түрі;

3) кәсіпорындар мен ұйымдардың жалпы сыныптауышы бойынша код;

4) бизнес-индентификациялық код;

5) әкімшілік-аумақтық объектілер сыныптауышы бойынша код;

6) жұмыспен қамтылғандар саны жөнінде кәсіпорындар мөлшері сыныптауышы бойынша код.

пондenттер ұсынатын бастапқы статистикалық деректер негіздемесімен әзірленген статистикалық ақпаратты өтеусіз негізде ұсыну ережелері»;

7) «Деректер базасын идентификацияланбаған түрде ғылыми мақсаттарда ұсыну және пайдалану ережелері».

Барлық нормативік-құқықтық шағын заң актілері Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің сайтында орналастырылған.

Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика және салық салу мәселелері бойынша кейбір заң актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңы қосымша заң болып табылады. Осы заң Қазақстан Республикасының заң актілерінде терминологияның Заңға сәйкес келтірілуін қамтамасыз етеді.

Заңның терминологиясы мен тұжырымдамасына сәйкес мемлекеттік органдардың құзіретін көрсететін анықтамалар, нормалар келтіруді нақтылау үшін, әкімшілік дереккөздер деректеріне уәкілетті органның қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының 105 заң актілеріне өзгерістер енгізілді. Қазақстан Республикасында бизнес жүргізу қолайлылығының деңгейі бойынша рейтинг тағайындау үшін жүргізілген Дүниежүзілік банкпен өзара іс-қимыл бойынша жұмыс (Doing business) аясында бірқатар заңдарға мемлекеттік статистика саласындағы өкілетті органында құжатсыз нысанды қарастыратын өзгерістер енгізілді, яғни, **статистикалық карточка жойылды**. Сәйкесінше, заң актілерінен кәсіпкерлік субъектілері құрылтайшылық құжаттарымен қоса **статистикалық картаны** міндетті түрде тапсыруын қарастыратын нормалар алып тасталынды.

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 381 (381-2), 383, 384 (384-1) баптарына өзгерістер мен толықтырулар енгізілді, себебі, Заңның 16 бабымен өкілетті органға әкімшілік дереккөздерді өкілетті орган белгілеген тәртіппен өтеусіз негізде ұсыну және әкімшілік дереккөздерін жинауға арналған нысандарды өкілетті органдармен келісу міндеті қарастырылған. Оның ішінде бастапқы статистикалық деректерді, статистикалық ақпаратты және респондентті идентификациялауға мүмкіндік беретін жоғалту, сату, беру немесе өзге де заңсыз жария етуі үшін әкімшілік және қылмыстық жауапкершілік қарастырылған (ҚР Әкімшілік құқықбұзушылық кодексінің 383 бабы, ҚР Қылмыстық кодексінің 200 бабы).

Жоғарыда көрсетілген заңдарды жүзеге асыру мақсатында Агенттікпен нормативтік-құқықтық шағын заң актілері әзірленіп, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде тіркелді, олар:

1) «Респонденттердің бастапқы статистикалық деректерді ұсыну ережелері»;

2) «Әрбір шаруашылыққа арналған есеп және тіркеу жазбаларын жүргізуді ұйымдастыру нысандарын жүргізу бойынша статистикалық әдіснама»;

3) «Әкімшілік дереккөздердің әкімшілік деректерін өтеусіз негізде беру ережелері»;

4) «Статистикалық әдіснаманы әзірлеу және қалыптастыруда мемлекеттік статистика органдарының қатысу ережелері»;

5) «Жалпымемлекеттік және ведомстволық статистикалық байқаулар жүргізуге арналған статистикалық нысандарды, оларды толтыру бойынша нұсқаулықтарды бекіту ережелері»;

6) «Ресми статистикалық ақпаратты тарату кестесімен қарастырылмаған және респонденттердің бастапқы статистикалық деректерді ұсыну кестесіне сәйкес рес-

Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы «Мемлекеттік статистика туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік статистика және салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңдары 2010 жылғы 16 сәуірде өз күштеріне енді.

Осы Заңдар:

- статистикалық ақпаратты өндіру барысында әкімшілік дереккөздерді толық көлемде пайдалану;
- бастапқы статистикалық ақпараттың құпиялылығы кепілдемесін бекіту, құпиялылық сақтамағаны үшін лауазымды тұлғалардың жауапкершілігін күшейту;
- статистика органдарының жұмысына және бастапқы статистикалық деректер ұсыну бойынша респонденттер қызметіне мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды тұлғаларының кедергі жасамауы;
- Қазақстан Республикасы Статистика агенттігі (әрі қарай – Агенттік) тарапынан 2010 жылғы 19 наурыздан бастап ресми статистикалық ақпаратты қалыптастыру саласында барлық мемлекеттік органдар қызметін үйлестіруді күшейту.

Мемлекетік статистика саласында мемлекеттік саясаттың құқықтық негіздерін құру Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік статистика туралы» заңының (әрі қарай – Заң) негізгі мақсаты болып табылады.

Заң Біріккен Ұлттар Ұйымы Еуропалық экономикалық комиссиясы өңірінде ресми статистиканың негізін қалаушы қағидаттарына сәйкес келеді.

Заңда құқық қолдану тәжірибесіндегі бұрмалаудың алдын алу мақсатымен үй шаруашылығының мазмұнын көрсететін және әрбір шаруашылыққа арналған есепті – үй шаруашылықтары бойынша әкімшілік дереккөздерді қалыптастыру үрдісін жүзеге асыруды анықтайтын нормалар қарастырылған.

«Сыбайлас жемқорлықпен күресу туралы» кітапша
Қазақстан Республикасы Статистика агенттігі. Астана, 2010 - 16 бет

Алғы сөз

Бұл басылым Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 9 ақпандағы №96 қаулысымен бекітілген 2006-2010 жылдарға арналған Жемқорлықпен күрестің Мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Шаралар жоспарының 51-тармағына сәйкес дайындалған.

Кітапшада сыбайлас жемқорлықпен күрес саласындағы шараларда жүзеге асыру туралы ақпарат қысқа түрде берілген. Кітапша кең қауымға, оның ішінде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне арналған.